

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλούταρχος, *Περὶ Ἀλεξάνδρου τύχης καὶ ἀρετῆς*, 6, 329 A-D

A1.

α.

1-Σ: ἵνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ δήμους οἰκῶμεν ἰδίοις ἕκαστοι διωρισμένοι δικαίους

2-Σ: εἶς δὲ βίος ἧ καὶ κόσμος, ὥσπερ ἀγέλης συννόμου νόμῳ κοινῶ συντρεφομένης

3-Λ: τοῦ τὴν Στωικῶν αἴρεσιν καταβαλομένου Ζήνωνος εἰς ἓν τοῦτο συντείνει κεφάλαιον, ἵνα ... ἀλλὰ πάντας ἀνθρώπους ἠγώμεθα δημότας καὶ πολίτας

β.

Η συμβουλή του Αριστοτέλη προς τον Αλέξανδρο είχε δύο σκέλη:

1. να συμπεριφερθεῖ προς τους Ἕλληνες ως ηγέτης και προς τους ξένους λαούς, τους μη Ἕλληνες, τους αλλόγλωσσους, ως δεσπότης.
2. να φροντίζει τους Ἕλληνες σαν να εἶναι φίλοι και συγγενεῖς του, τους μη Ἕλληνες σαν να εἶναι ζῶα ἢ φυτὰ.

B1.

Ο Πλούταρχος, για να τεκμηριώσῃ τὴ σύνδεση του ἔργου του Αλέξανδρου με τὴ στωικὴ διδασκαλία για τὴν οἰκουμενικὴ (κοσμικὴ) πόλη, ἀναφέρει ἐπιγραμματικὰ τὶς διάφορες πλευρὲς τῆς πολιτικῆς του Αλέξανδρου. Ἀρχικὰ, προβάλλει τὴν πεποίθηση πως με τὴν ἐκστρατεία και τὶς ἐνέργειές του ο Αλέξανδρος ἐκπλήρωνε μὴ θεϊκὴ ἀποστολὴ (*ἦκειν θεόθεν*) ἢ ἡ οποία περιελάβανε τὰ ἐξῆς:

α) τὴν ἐπιβολὴ μίας οἰκουμενικῆς τάξης πραγμάτων (*κοινὸς ἀρμοστής*)

β) τὴ συμφιλίωση ὅλων τῶν λαῶν (*διαλλακτῆς τῶν ὄλων*).

Δηλαδή, ο Πλούταρχος θεωροῦσε πως ο Αλέξανδρος οραματιζόταν ἓνα οἰκουμενικὸ κράτος στο οποίο ὅλοι οἱ λαοὶ θα ζούσαν ἰσότημα και δὲν θα αἰσθάνονταν κάποιοι ὅτι ἦταν ὑποταγμένοι σε ἄλλους, πράγμα που θα γεννοῦσε ἐξεγέρσεις και συνωμοσίες ἀπὸ τὴ μὴ πλευρά, ἀλλὰ και τιμωρητικὲς συμπεριφορὲς ἀπὸ τὴν πλευρά του κατακτητῆ.

Στὴ συνέχεια, ο Πλούταρχος ἀναδεικνύει τὴν ἐπέκταση και σταθεροποίηση τῆς κυριαρχίας του Αλέξανδρου με τὶς ἀκόλουθες ἐνέργειες: α) τὴν εἰρηνικὴ ἔνταξη τῶν φυλῶν και τῶν λαῶν που συναντοῦσε κατὰ τὴν ἐκστρατεία του, ἀλλὰ και τὴ χρῆση τῆς δύναμης τῶν ὀπλῶν για ὅσους δὲν ἐπειθε να ἐνωθῶν μαζί του χωρὶς ἀντίσταση (*συνῆγε τοῖς ὀπλοῖς θιαζόμενος*), β) τὴν ἐνσωμάτωση τῶν κατακτημένων λαῶν στο κράτος του, μέσα ἀπὸ ἓνα πρόγραμμα πολιτισμικῆς ὁμογενοποίησης (με ἀνάμειξη τῶν ἠθῶν και ἐθίμων, ἀνάμειξη τῶν διαφορετικῶν τρόπων ἐνδυσῆς και διατροφῆς και με ἐνθάρρυνση ἢ ὁργάνωση μεικτῶν

γάμων), γ) τη νέα αντίληψη για την πατρίδα, αφού πλέον πατρίδα τους είναι η οικουμένη, και όχι μόνο η πόλη από την οποία προέρχονταν (*πατρίδα μὲν τὴν οἰκουμένην*), ενώ επιπλέον ακρόπολη και φρουρά τους είναι το στρατόπεδο (*ἀκρόπολιν δὲ καὶ φρουρὰν τὸ στρατόπεδον*), δ) με τις νέες ηθικοπολιτικές αντιλήψεις, δηλαδή αφενός την υπέρβαση του παραδοσιακού διαχωρισμού μεταξύ Ελλήνων και βαρβάρων (*μὴ Ἑλλήνων*) με βάση τον τόπο καταγωγής και εξωτερικά πολιτισμικά στοιχεία (ενδυμασία, οπλισμός), κι αφετέρου την καθιέρωση ενός νέου, ηθικού κριτηρίου διαχωρισμού (*τὸ μὲν Ἑλληνικὸν ἀρετῆ τὸ δὲ βαρβαρικὸν κακίᾳ τεκμαίρεσθαι*).

Ο Αλέξανδρος παρουσιάζεται εδώ από τον Πλούταρχο σαν να έχει σχεδιάσει και να εφαρμόζει ένα οργανωμένο σχέδιο πολιτισμικής ομογενοποίησης, εφαρμόζοντας τις αρχές του στωικισμού, πράγμα που αποτελεί αναχρονισμό. Στην πραγματικότητα ο νέος ελληνιστικός κόσμος που προέκυψε από την εκστρατεία του Αλεξάνδρου ανέδειξε πράγματι καινούργιες αξίες, που υπονόμευσαν τις αξίες των πόλεων-κρατών. Από την άλλη, η στωική πολιτική θεωρία στο πλαίσιο της αρχαίας Στοάς, που έπεται χρονικά της εκστρατείας του Μ. Αλεξάνδρου, δεν αποτελεί ένα πρόγραμμα πολιτικής ή κοινωνικής μεταρρύθμισης, όπως λανθασμένα το αντιλαμβάνεται ο Πλούταρχος, αλλά ένα πρότυπο του κόσμου, όπως αυτός θα ήταν, αν μπορούσαν να ενωθούν οι άνθρωποι χωρίς τις διακρίσεις φύλου, καταγωγής, εθνικότητας ή περιουσίας· ενωμένοι όμως όχι μέσω τεχνητών-συμβατικών δεσμών, αλλά αναγνωρίζοντας ο ένας στον άλλο κοινές αξίες και κοινούς σκοπούς. (425λέξεις)

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Μάρκος Αὐρήλιος, Τὰ εἰς ἑαυτόν, §§4.4

Το ιδανικό κράτος, όπως το σχεδίασε ο Ζήνων, δεν αναγνωρίζει τους παλαιούς φραγμούς της εθνικότητας ή του ιστορικού κράτους. Αυτή η κοσμική αυτοκρατορία δεν νοείται ως πολιτική δύναμη, αλλά κυρίως ως πνευματική ενότητα γνώσης και βούλησης, η οποία περιοριζόταν εκ των πραγμάτων μόνο στους σοφούς. (*ἵνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ ... ἧ̃ καὶ κόσμος*).

Με την παρομοίωση (*ὥσπερ... συντρεφομένης*) τονίζεται ότι αυτή η οικουμενική Πολιτεία (των σοφών) θεμελιώνεται πάνω στον κοινό - δηλαδή στον αληθινό και φυσικό - νόμο, και όχι εκείνο των συμβάσεων, όχι στο θετό δίκαιο που είναι διαφορετικό σε κάθε πόλη-κράτος· κατά συνέπεια ο νόμος εξισώνεται με τον ορθό λόγο, ο νόμος μετατρέπεται σε φωνή της συνείδησης, σε ένα εσωτερικό ηθικό νόμο και δεν συνιστά τεχνητή εξωτερική επιβολή.

Η ιδέα αυτή βασίστηκε στην πεποίθηση του Ζήωνα πως ο άνθρωπος μπορεί να ζήσει σύμφωνα με τον φυσικό νόμο, ο οποίος ισχύει καθολικά για όλα τα είδη της ζωής – αφού η φύση είναι μία και ενιαία –, άρα μπορεί να επικρατήσει μία κοινή νοοτροπία για όλους τους

ανθρώπους, ένας κοινός τρόπος σκέψης και συμπεριφοράς, που θα αναπτυχθεί στο πλαίσιο μίας ενιαίας οργανωμένης πολιτικά κοινότητας, με έναν ηγέτη με πολλαπλούς ρόλους, ενός σοφού , ο οποίος μπορεί να εξασφαλίσει την ευνομία.

Σύμφωνα με τη στωική φιλοσοφία της Ρωμαϊκής περιόδου, την οποία εκφράζει ο Μάρκος Αυρήλιος, η ευτυχία στη ζωή βρίσκεται σε συνάρτηση με τον *λόγον*, που διαθέτουμε ως φυσική ιδιότητα. Βασική αρχή, λοιπόν, που διατρέχει τους Στωικούς (από τον Ζήνωνα έως τον Μάρκο Αυρήλιο) είναι ότι ο Λόγος κατευθύνει τα πάντα και σε αυτόν μετέχουν όλοι οι άνθρωποι. Ο «*έν ήμῖν*» λόγος είναι τμήμα του κοσμικού λόγου. Η πραγματική φύση του ανθρώπου συνίσταται στη λογικότητά του. (*Αν η ικανότητα της νόησης είναι κοινή... κάνει έλλογα όντα*).

Επομένως, ο στωικός κοσμοπολιτισμός συνδέεται με τις ιδέες της αδελφότητας των ανθρώπων, της παγκόσμιας κοινωνίας ή κοινότητας, του παγκόσμιου κράτους, του κράτους ως βιολογικού οργανισμού, του οποίου τα μέλη συνιστούν ενότητα και συνεργάζονται με αρμονία μεταξύ τους. Η αδελφότητα των ανθρώπων, η παγκόσμια κοινωνία ή κοινότητα, η κοσμική πόλη, είναι μια ένωση που βασίζεται στην κοινή από όλους κατοχή του νου (*τότε και ο νόμος είναι κοινός. Αν είναι έτσι, ... σε μια κοινή πολιτεία... μεγάλη πόλη*). Μάλιστα, η Πολιτεία του Ζήνωνα εξελίσσεται στο παγκόσμιο κράτος του Μάρκου Αυρήλιου που δεν είναι μόνο το ιδανικό, αλλά και το σύγχρονό του ρωμαϊκό, του οποίου αποτελεί ο ίδιος μέλος και κεφαλή. (395 λέξεις)

B3. 1-β, 2-α, 3-α, 4-β, 5-γ

B4. 1-α, 3-β, 5-γ, 6-ε, 7-δ